

GLASNIK

AUSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4—
pololetna . . . K 2—
četrtletna . . . K 1—

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 6.

V Ljubljani, dne 8. februarja 1918.

Leto XI.

O avstrijski stavki.

je pisala krščansko-socialna »Arbeiter-Zeitung«: Iz stavkarskega pokreta v nižje-avstrijskem industrijskem okraju se je razvila splošna stavka v nemških industrijskih okrajih. V sredo, 23. januarja je zavladal stavkarski duh na Dunaju, v četrtek so že vsi večji obrati na Dunaju in v nemških industrijskih okrajih stali. Ne smemo se čuditi, da se je stavka tako hitro razvila. Saj jo je pospeševala tista okolnost, ki je izvabila iz obratov delavstvo v Dunajskem Novem Mestu: skrčenje moke. Okolnost, da se je stavka omejevala le na nemško industrijsko ozemlje in da se je v češkem jezikovnem ozemlju pojavila le enodnevna stavka v simpatijo stavkujočim, pač jasno dokazuje, da stavka le ni nastala brez sodelovanja tretjih činiteljev, kakor to trdi načelstvo socialno-demokratske stranke.

Skrčenje moke je tvorilo le zunanji nagib, da se je pričelo stavkati, stavko samo so pa povzročile tiste sile, katerih delo se je pokazalo že lani povodom velikih stavk v vojni industriji. Takrat se je že pokazalo, da tli pod streho socialno-demokratske stranke in socialno-demokratskih strokovnih društev plamen. Socialno-demokratska stranka je tudi takrat trdila, da jo je stavka presenetila, a videlo se je le ob njenem postanku, ob njenem napredovanju in po njenem razvoju, da so jo vodile smotreno organizirane sile.

Pred kratkim umrli soc.-demokratski poslanec Engelbert Pernerstofer je konstatiral že aprila 1915 v »Volkstribüne«: V socialno-demokratski stranki se pripravljala trdno strnjena struja akademikov, da se v primernem trenutku polasti uzd gospodarstva v stranki; to strujo akademikov tvorijo samo judje. — Pernerstofer s tem ni le posvetil v razmere socialno-demokratske stranke, marveč je izdal tudi ključ, ki reši zagonetko, kdo da je povzročil zadnjo stavko.

Stradanje je izzvalo stavko, o tem naj se ne dvomi. Z ozirom na to dejstvo in glede na škodo, ki jo je morala trpeti Avstrija v sovražnem inozemstvu, z ozirom na resno nevarnost miru in reda, ki je po tej stavki grozila, se moramo zelo zatajevati, da ne zapišemo, kar o tej vladi mislimo. Resnično, kakšni vlada je ta, ki bi morala poznati lakoto delavstva in da

se mora že potrpljenje končati, ki mora znati, da se med mirovnimi pogajanja razmere v zaledju ne smejo moliti, a ki v tako resnih trenutkih dopusti, da se že itak nezadostna množina moke, kar je izjavil pred meseci sam minister prehrane Höfer, mora še za polovico znižati! Avstrijci smo že veliko doživeli; s silo so izgnali iz nas zavest, da bi kaj dali na modrost naših ministrov, a ta nečuvna odpoved, ta klavrni polom vladanja, da se mora množina moke skrčiti, presega našo bojazen.

Kot stradalna stavka se je pričela velika stavka, kot taki so ji tudi krščanski delavci pritrjevali; še več, tudi meščanski sloji so ž njo simpatizirali. Vse plasti ljudstva, od katerih gospodinjstva ne odvraca denar in njih zveze trdote vojske, so ravno tako razburjene kakor delavci, ker se je moka skrčila. Nečuvna prikazen je pa to, ker se je stavka, katear je izprožila beda, v rokah socialno-demokratskih voditeljev izpremenila v politično stavko.

Na torek in v sredo so se zaupniki delavcev pogajali le o raciji moke. Zahtevali so, naj se dovoli prejšnja množina moke. Sledile so pa potem precej politične zahteve: narodno vprašanje, občinski volilni red. »Stavkati se je pričelo iz primero- ma malenkostnega povoda,« je sodil poslanec Seitz pri ministrskem predsedniku, dr. Adler je pa izjavil v proračunskem odseku: »Ni šlo predvsem za to, da se dobi en četrt kilograma moke več.«

Zakaj da so stavko spravili na politični tir, je umljivo samo iz razmer v socialno-demokratski stranki sami, stvarnega povoda ni.

Jasno se kaže, da so se odločili za politično stavko pod pritiskom agitacije »struje akademikov, katero sestavljajo izključno judje«. Dr. Danneberg, dr. Bauer in tovariši so hoteli priti naprej, a njih zamah je ujel dr. Adler, ki se je polastil pokreta in vodstva, ki ga je bil že izgubil.

Stavka je delavce zelo razočarala in je ugledu socialno-demokratske stranke zelo škodovala. Razočaranju so dajali delavci duška na vseh shodih, na katerih so se pečali s poročilom in s predlogom strankinega načelstva. Strastno so na shodih napadali načelstvo stranke. Prvič se je javno pojavila prikazen, da je avstrijska socialna demokracija pretrgana, da obstajajo tako glede na taktiko kakor tudi z ozirom na osebnosti nasprotstva, ki jih ne bo mogoče več premostiti. Na vseh shodih

se je slišalo: Proč z Viktorjem Adlerjem: živijo Fric Adler!

Preloma v avstrijski socialni demokraciji ni mogoče več prikrivati. Na več shodih so često odkrito zahtevali, naj načelstvo stranke odstopi, na drugih shodih so se pa sploh upirali izpolniti povelje strankinega načelstva. Sedanje voditelje psujejo, obrekujejo, groze jim.

Velika stavka je tudi strokovna društva izločila. Odkar obstajajo socialno-demokratska strokovna društva, posebno pa, odkar so ustanovili komisijo strokovnih društev, so vse stavke, male in velike, vodila strokovna društva. V zadnji stavki so pa bila strokovna društva popolnoma izločena; nikjer se niso uveljavljala; kjer se je priglasil k besedi kak zastopnik strokovne organizacije, so ga prekričali in opsovali. Celu hujskali so proti njim. Umljivo je, da delavci izgubo plače težko prenesejo, umljivo tudi, da zahtevajo, naj jih odškodujejo. Umljivo je, da strokovna društva stavkujočih niso hotela odškodovati. Stavke strokovna društva niso priredila, je niso vodila; nimajo tudi nič plačati. Vsled tega besno hujskajo proti strokovnim društvom. V desetem okraju je nek govornik dolžil strokovna društva, da so porabila denar delavcev za vojna posojila; burno so mu pritrjevali. Sicer je neravno zaklical predsednik strokovne komisije struji akademikov: Roke proč od strokovne organizacije! — a zdaj se kaže, da to grozeče svarilo ni čisto nič zaleglo.

Delavstvo je ogoljufano, to je žalosten nauk iz stavke. Struji akademikov, ki jo samo judje sestavljajo, ne gre le za to, da se polasti gospodarstva v socialno-demokratski stranki, marveč tudi za revolucijo v stranki, v strokovni organizaciji in v državi sami. Zato neti strasti proti lastni stvarnici, proti strokovnim društvom in proti državi; za to izrablja brezobzirno upravičeno nezadovoljnost delavstva. Ne bije se boj za koristi delavstva.

Delavsko ministrstvo in posredovanje dela v Avstriji.

Novo ministrstvo za socialno skrb je pričelo poslovati 1. januarja 1918. Prevzelo je sledeče zadeve: otroško varstvo in skrb za mladino, skrb za odškodbe tistim, ki so trpeli vsled vojske, socialno

zavarovanje, socialna politika (bramba delavcev in nastavljenec, otrok in doma-
čih delavcev, obrtno nadzorstvo), delav-
sko posredovanje, skrb za brezposelne,
varstvo izseljencev, stanovanjska preskr-
ba (s posebnim oddelkom za socialno skrb
v korist državnim nastavljenecem).

Novo ministrstvo dela pred vsem na
to, da uredi posredovanje dela po organi-
zacijskem načrtu, ki ga je bilo izdelalo
notranje ministrstvo. Uredba je začasna in
velja za čas izrednih razmer, ki jih je voj-
ska povzročila. Ustvariti namerava omrež-
je splošno koristnih delavskih posredo-
valnih naprav, ki naj bi preskrbele delo
ljudem, ko bodo vojaške službe oprošče-
ni. Tega ne namerava doseči z novimi za-
vodi, marveč tako, da se pritegnejo in iz-
popolnijo že obstoječe posredovalnice de-
la. Pospeševati nameravajo samoupravne
zastope. Ministrstvo je ustanovilo poseben
urad, ki organiziraj delavsko posredo-
vanje.

Kdo ruši temelje Avstrije?

Dan za dnevom moremo čitati v nem-
škem časopisju očitania, da delamo Slo-
vani na raztrganje Avstrije. Ker zahteva-
mo zase pravico samoodločbe, ker hoče-
mo, da se bodoče razmerje avstrijskih na-
rodov drug do drugega uredi na podlagi
sporazuma svobodnih narodov med seboj
in ne več na podlagi pravice močnejšega
nad šibkejšim, ne na podlagi razmerja med
narodi gospodje in narodi hlapci, nas
zmerjajo in psujejo z veleizdajalci in so-
vražniki države. Vse to nas pušča popol-
noma hladne. Mi vemo, da je pot, po ka-
teri hodimo, prava, in s te poti nas ne od-
vrne ne psovanje ljudi, ki so vpili že vče-
raj, vpijejo danes in bodo vpili tudi jutri:
»Hoch Hohenzollern!« Krik ljudi, ki so s
svojim srcem v Berlinu, krik ljudi, ki vidijo
v »rajhu« obljubljeni deželo in hrepene po
njej, kakor Izraelci v puščavi, ljudi, ki
smatrajo Slovane za nemški gnoj, kakor

se je izrazil njih veliki prerok Bismarck,
krik takih ljudi nas ne more odvrniti od
začete poti, on nas more kvečjem le po-
trditi v prepričanju, da smo na pravi poti.
Vse to nas bi pustilo popolnoma hladne.
Toda mi znamo, da izvestni ljudje širijo
med ljudstvom o jugoslovanskem gibanju
vse mogoče laži. Sicer lažejo že v svojem
časopisju dovolj, a vsega se v časopis ven-
dar ne upajo spraviti, ker je vsaka časopi-
sna vest pod kontrolo široke javnosti in
zamore na vsako laž odgovoriti tudi naše
časopisje. Čigar pa ne morejo doseči javno
in očito, to upajo doseči s prikritim ro-
varjenjem in varanjem nevednega ljudstva.
Enemu pripovedujejo, da oni, ki se pod-
piše za jugoslovansko državo, odreče zve-
stobo cesarju, drugim pripovedujejo, da
otroci brez nemškega jezika ne bodo mo-
gli živeti itd. Naše ljudstvo je probujeno
dovolj, da se s takimi lažmi ne bo dalo od-
vrniti od poti, ki so mu jo pokazale njego-
ve najbolj prosvitljene glave. Vendar pa
moramo zavrniti nekatera glavna očita-
nja, ki jih moramo poslušati dan za dne-
vom, a to so, da se hočemo odtrgati od
Avstrije, da hočemo uničiti južnoavstrijs-
ko nemštvo in da bi z ustanovitvijo južo-
slovanske države bila Nemcem zaprta pot
do Trsta. Oni, ki trdijo vse to, sicer vedo
prav dobro, da to ni res, a široke in ne-
vedne nemške mase jim vendar verujejo,
in za to jim gre. Mi moremo avstrijske
razmere v marsikaterem oziru primerjati
z razmerami v Rusiji. Različni ruski na-
rodi in deli ruske države so proglasili
svojo neodvisnost. Toda vse te nove dr-
žave-republike hočejo ostati z Rusijo v
federativni zvezi. Kakor hitro se bodo to-
rej sedanje anarhistične prilike v Rusiji
nekoliko konsolidirale, bomo takoj zopet
imeli veliko vserusko državo, ki bo sicer
na znotraj razdeljena na številne avto-
nomne, oziroma samostojne države, ki bo
pa tvorila na zunaj trdno enoto: Federati-
vna ruska republika. To so bile že od
nekdaj stare sanje Bakunina in tudi drugih
ruskih revolucionarjev. In Rusija v tem

oziru ne bi bila prva enaka državna tvor-
ba. Saj imamo v tem oziru lep zgled v
Švici, kjer tvori vsak izmed 22 kantonov
samostojno državo na znotraj. Enak, ozi-
roma podoben slučaj imamo v Združenih
državah severoamerikanskih. 38 držav je
na znotraj popolnoma samostojnih, samo
gotove skupne zadeve in zastopstva na
zunaj vodita vlada in kongres v Washing-
tonu. In naša zaveznica Nemčija? Tudi tu
je kakih 40 držav in držav, ki imajo ne
le svoje lastne vlade, temveč tudi lastne
vladarje. Na zunaj pa je vendar Nemčija
enotna država! V vseh tu navedenih slu-
čajih vidimo praktično uresničen znani
nemški rek: »Durch Vielheit zur Einheit.«
To in nič drugega pa ne zahtevamo mi
Jugoslovani in Čehi. To, kar je združila
zgodovina, se ne dá kar naenkrat razdru-
žiti. Rek Palackega: »Ako Avstrije ne bi
bilo, bi jo morali ustanoviti«, velja še ved-
no. Seveda pa Palacky ni mislil na Av-
strijo, kakršno si predstavljajo Vsenemci,
ampak na Avstrijo, ki bi bila vsem naro-
dom pravična. Tekom časa je monarhija
Habsburžanov doživela že mnogo meta-
morfoz. Kakor vsak organizem, so tudi
državne tvorbe podrejene nepravilnim
spremembam, in te še posebno. Pred tako
novo spremembo je sedaj tudi naša mo-
narhija. Da tako ne gre in ne pojde na-
prej, je menda jasno dovolj. Treba je torej
najti novo pot, novo obliko. Ako torej de-
lamo za to preosnovno Avstrije tako, kakor
to želi večina njenih narodov, delamo v
interesu obstanka države same. Ne mi,
ampak oni, ki se protivijo tej, v zgodovins-
kem razvoju utemeljeni preosnovi Av-
strije, rušijo njene temelje.

Ostal nam bi še prigovor, da bi s sa-
mostojno jugoslovansko državo — ki si jo
predstavljamo mi vedno le v zvezi s fede-
rativno Avstrijo — Nemcem bila zaprta
pot do Trsta in Adrije. Ali Bavarska za-
pira Prusiji pot v Švico? Ali južni švicar-
ski kantoni zapirajo severnim pot v Ita-
lijo in severni južnim v Nemčijo? Trst in
Jadransko morje bi bila ravnotako odprta

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in
njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Arnoldovo truplo so prinesli v grad;
vedež je kmalu na to vsem ukazal, naj
gredo spat. Drugi dan je rekel, da vitez
Arnold ni mrtev in da zopet ozdravi. Ko
je pokosil je zopet zaprl vrata. Tako je
trpelo štirinast dni, dokler ni prišel pet-
najsti dan z grofom Arnoldom na dvorišče.
Vitez je bil bled; lica so mu upadla, kakor
tistemu, ki po dolgi bolezni okreva: na
čelu se je nahajala brazgotina, katero še
nosi.

To je vse, kar vem o rodbini pl. Cra-
enhovi.

× × ×

S sestro Aleidis sva doživela končno
najino 14. leto. Nisva bila več tako divja
in otročja, kakor prejšnje čase; neločljiva
sva ostala. Nekega jutra je prišel Abulfa-
ragus v najino igralnico z veliko knjigo pod
pazduho; usedel se je, odprl knjiga na svo-
jih kolenih in je z milejšim glasom kakor
ponavadi rekel Aleidis:

»Aleidis, plemenita gospica; štirinajst
let ste zdaj stari... Čas je, da se učite,
kar mora plemkinja znati. Bernhard Vas
ne more nič naučiti, ker sam ničesar ne
zna.«

Prvič sem v svojem srcu začutil do-
zdaj mi še neznano čustvo. Divje sem po-
gledal moža, a on se je zaničljivo smehljaj
in nadaljeval:

»Vaš brat, Aleidis, želi, da ohranite
svoj spomin z lepimi reki in z junaštvij
vitezov. Čas igranja je minil. Na dvor nad-
vojvodinje boste morala; kaj bi rekli, če
bi bila podobna Aleidis pl. Craenhove ne-
vedni kmetici?«

Dekle je izpoznalo na mojem obrazu,
da teži moje srce nenavadna bolest. Ustala
je, mi segla nežno v roko in rekla Abul-
faragusu:

»Nič se nočem učiti. Ločiti me hočete
od mojega brata? ne, ne pritrjujem.«

»Vaš brat, Vaš brat!« je mrmral Abul-
faragus, »ne veste li, da je Vaš služabnik?«

Pri tem zasmehovanju sem nevoljno
in ogorčen zaklical:

»Neplemenitnež!« sem rekel vedežu,
»dovolj si nesramen, da rečeš napram gro-
fu pl. Reedale služabnik! Zakaj se ne pre-
liš v tvojih žilah plemenita kri? Naučil

bi te, kako se zasmehovanje kaznuje. A
ne, postopati hočem s teboj kot s hlap-
cem.«

V jezi slep in še bolj razljučen, ker se
je Abulfaragus zaničljivo smehljaj, sem po-
grabil palico; dvignil sem roko; udaril bi
ga bil po obrazu: a s svojimi rumenimi
očmi me je pogledal; prestrašil sem se,
tresel: palica mi je padla iz roke; umevati
nisem mogel, kakšna tajnostna moč me je
tako hitro v bojazljivca izpremenila. Utru-
jen sem se zgrudil na stol, Abulfaragus se
je glasno zasmeljal; Aleidis je plakala in
stokala.

Vedež se ni oziral na najino občutje.
Bral je iz knjige. Nisva ga hotela precej
poslušati. Deklica se je odstranila od Abul-
faragusa in mu je obrnila hrbet. Komaj je
pa nekaj prebral, naju je potegnila k nje-
mu neumljiva sila: počasi in nevoljno sva
se mu približala in ga radovedno poslu-
šala. O, kakšne lepe reči je knjiga pripo-
vedovala! Kako ljubeznjivo je bral grdi
Abulfaragus! Sam sem ga poslušal, a Ale-
idis je kar vlekla iz njegovih ustnic.

Bral nama je dve uri, nato je zaprl
knjigo rekoč:

»Jutri nadaljujemo.«

vsem narodom federativne, kakor sta odprta onim dualistične Avstrije. A enemu bi se morali Nemci in Madžari seveda odpovedati! Nemškim in madžarskim uradnikom bi med nami odzvonilo. Prvi bi se morali za vedno odpovedati nadi, da zagospodujejo v Trstu, a drugi v Reki. To vedo tudi oni. In od tod ves krik.

Za naše invalide.

Čitali smo sledeči oklic:

Vojska seka in kolje brez usmiljenja. Žrtve njene so silne in neštete.

Ali moremo mi, ki smo doma na varnem in mirnem, biti njim nasproti brezbrizni? Ne! Mrtvim stavimo spomenike. Ali bomo pa pri tem živih čisto pozabili?!

Mrtvim slava in večni pokoj, a živim — pomoč! Ravno ti siromaki, ki so izgubili v krvavem metezu oči, roke ali noge, posluh, pamet... in bodo nosili te sledove vojske do svoje smrti, so vredni našega najglobljega sočutja, a potrebni tudi dejanske pomoči.

Seveda je dolžna skrbeti zanje država, za katero so se žrtvovali. Država bo tudi svoj del storila; a država vendar nima — živega srca. Zato so se poleg državne oskrbe in v stiku z njo stvorile pri vseh narodnih organizacije (društva, odbori, naprave), ki so prevzele nalogo, za svoje rojake-invalidne skrbeti in jim breme življenja, ki jim ostane itak dovolj težko, kar najbolj mogoče olajšati.

Ali naj samó mi Slovenci svojih nesrečnih rojakov pozabimo? Del našega naroda so, branilci našega domovja, udje našega telesa, kri naše krvi. Kako bi jih mogli mi, ki smo zdravi in celih udov, gledati v njih bedi, pa jim ne pomagati, kolikor moremo?

Iz tega vzroka se je — dovolj pozno — sestavil slovenski odbor za preskrbo invalidov, ki ima svoj glavni sedež v Ljubljani, a želi, da se mu slični odbori pridružijo po vseh slovenskih pokrajinah. Naloga tega odbora je jasna in bo njegove namene odobral in z veseljem pozdravil vsak človeško in krščansko čuteč Slovenec.

Odbor se torej obrača do vseh rojakov in apelira na njih človekoljubnost, rodoljubnost in krščanstvo: Pomagajte ubogim žrtvam vojske, našim rojakom-invalidom kar največ mogoče, da bodo mogli lažje prenašati svojo nemilo usodo! Vsak zdrav človek naj bi čutil v sebi dolžnost, prispevati svoj del k oskrbi in preskrbi teh betežnikov, ki jih je zadela kruta usoda. Hvaležnost za to, da smo sami živi in zdravi, naj nas priganja k temu!

Prosimo zanje materialne in moralne pomoči.

Materialne. Ako hočemo invalidom pomagati k boljšemu življenju, potrebujemo predvsem denarnih sredstev. Odbor ne misli odvezemati državi njenih obveznosti do invalidov; skrbel bo le, da bodo invalidi prišli vselej do svojih pravic, ki jih smejo zahtevati od države. A v mnogih slučajih bo državna pomoč nezadostna. Ako se hoče invalidom pomagati, je potreba znatnih vsot. Odbor se obrača zlasti do onih, ki so bolj založeni,

in še posebej do onih, ki jim je bila gmožna sreča v vojni mila, da se izkažejo s primerno podporo žrtvam iste vojne.

Darovi naj se pošiljajo »Dobrodelni pisarni« v Ljubljani, Kolodvorska ulica 35.

Invalidom pa se ne pomaga samo z denarno podporo, ampak tudi in zlasti s tem, da se jim preskrbi primerno delo in služba. In v tem oziru apelira odbor na vsake vrste delodajalce in gospodarje, da naj blagohotno sprejmejo invalide v delo in službo s primernim plačilom.

Odbor pa prosi občinstvo, naj uboge invalide tudi moralno podpira s tem, da je do njih sočutno in prijazno, da jih tolaži, pa tudi osrčuje in bodri. Mnogi invalidi so potrti in malosrčni, kar zopet slabo nazaj vpliva na njih duševno in telesno življenje. Takim je treba tolažbe in bodrila, posebno še bodrila k veselju za delo. Brezdelnost, lenoba je največji sovražnik invalidov, je njih moralna poguba. Delo daje veselje do življenja. Zato naj se vsi invalidi navajajo k temu, pa naj se jim tudi daje priložnost, da dobe svojim zmožnostim primerno delo. Najprej se mora vsak izvežbati v kakem poklicu, k čemur je večkrat treba nekoliko ali še precej moralne sile, in potem naj tisti poklic res izvršuje.

Poleg brezdelnosti so invalidje izpostavljeni tudi drugim moralnim nevarnostim, med katerimi je v prvi vrsti pijančevanje. Slavno občinstvo se nujno prosi, da naj ne bo preradodarno s to vrsto tolažbe, ki jim utegne biti pogubna.

Odbor se je obrnil tudi do deželne šolskega sveta, naj se po šolah opozore otroci, da ne bodo ubogih pohablencev zaničevali in žalili, marveč jim zaradi velikih žrtev, prinešenih domovini, skazovali primerno spoštovanje.

Da naša javnost vidi, kake so naloge »odbora za preskrbo invalidov«, je spodaj natisnjen dotični del pravilnika, ki govori o namenih odbora.

Odbor se trdno nadeja, da bo naša javnost imela in pokazala popolno umevanje velike in lepe naloge, ki je nam vsem s tem dana, in bo po svojih najboljših močeh podpirala to človekoljubno, rodoljubno in bogoljubno započetje.

PRAVILA

»Slovenskega odbora za vojne invalide« v Ljubljani.

§ 1. »Slovenski odbor za vojne invalide«, z glavnim sedežem v Ljubljani, je odsek društva »Dobrodelnost« v Ljubljani.

§ 2. Namen tega odseka je vsestranska skrb za vojne invalide. V ta namen preskrbuje vse, kar služi v dobrobit invalidom, posebno pa:

1. dela na to, da se po deželah, v katerih prebivajo Slovenci, ustanove slovenske invalidne šole in da se prirejajo razni tečajji za invalide.

2. Dela na to, da se v Ljubljani napravi izdelovalnica protez, ki bo oskrbovala popravo protez vojnih invalidov, oziroma izdelovala nove proteze.

3. Skrbi, da se sestavi statistika vseh slovenskih invalidov.

4. Dela na to, da se invalidom skazuje potrebno spoštovanje. Zato vpliva na šol-

ske oblasti, da se pri pouku v šolah mladina opozarja na zasluge in žrtve invalidov.

5. Da:

- zbira darove in jih deli med pomoči potrebne invalide;
- daje jim posojila, da si morejo ustanoviti lastno podjetje;
- posreduje pri nakupu domačij;
- preskrbuje jim službe v sporazumu s c. kr. posredovalnico za vojne invalide;
- preskrbi invalidom pravno varstvo v slučajih, ki so v zvezi z invalidnostjo;
- skrbi, da dobe invalidi, ki bolehajo in hirajo, zdravniško pomoč in zdravila;
- posebno skrbi za vojne slepce;
- nadzira, kako invalidi uporabljajo podpore in vodijo podjetja, katera so pričeli s pomočjo odbora.

6. Prvi odbor imenuje društvo »Dobrodelnost«. Odbor naprosi razne javne korporacije, da imenujejo v odbor svoje zastopnike. Po potrebi odbor kooptira še nove odbornike.

7. Odbor izvoli iz svoje srede predsednika in dva podpredsednika, tajnika in njegovega namestnika, blagajnika in njegovega namestnika. Za sklepčnost pri sejah je dovolj, da so poleg predsednika, oziroma podpredsednika navzoči štirje odborniki. Sklepa se z večino glasov.

Odbor nastopa pod imenom »Slovenski odbor za vojne invalide«; z oblastmi občuje po društvu »Dobrodelnost« in se poslužuje pri svojem poslovanju »Dobrodelne pisarne«, ki sprejema in odpošilja dopise in darove.

8. Odbor stopi po društvu »Dobrodelnost« v stik s krajevnimi dobrodelnimi odbori, ki se mislijo v tak ali enak namen ustanoviti po deželi.

9. Glavni odbor ima svoje pokrajinske podobore po Štajerskem, Koroškem, Goriškem, Tržaškem in v Istri.

10. Ustanovi se tudi damski odsek za skrbstvo invalidov.

11. Odbor išče stika z javnimi korporacijami in društvi, ki goje enake ali slične namene.

× × ×

Reč sama je nujno potrebna, zato jo priporočamo.

Okno v svet.

Kako namerava Ogrska pomagati Avstriji z mastjo. V ogrskem prehranjevalnem uradu je 3. t. m. izjavil minister za ljudsko prehrano knez Windischgraetz, da mora Ogrska Avstriji pomagati le, kadar se lastna in potreščina armade zagotovi.

Najemnikom stanovanj. S februarjem so mnogi hišni posestniki znatno podražili stanovanja. Tiste stranke, ki se jim godi krivica, naj se pritožijo pri najemnem uradu. Zvišanje je v zmislu zakona v varstvo najemnikov le malokje dopustno ali pa znaša le par odstotkov.

Varstvo najemnikov. Naredba v varstvo najemnikov se je nanašala le na nekatero kraje. 23. januarja je pa izšla nova naredba, ki velja za vse kraje v Avstriji in ima veljavo do 31. decembra t. l. Prejšnja naredba je veljala le za stanovanja in

obrtne prostore. Nova naredba gre nekoliko dalje in izrečno prepoveduje zvišanje najemnine tudi za podnajemnike in pripadajoče stvari, če ni upravičeno. Podnajemniki plačajo le pripadajoči odstotek na del najetelega stanovanja. § 5. izrečno določa, da se najemnina osebam, ki dobivajo državno preskrbnino, podporo ali stanarinski prispevek, dalje begunsko preskrbo, za njih stanovanja ne sme zvišati najemnina, niti ne tedaj, če je bila ob početku vojne znižana, na prvotno višino, če se s tem ogroža njih preskrba. Odpoved je dopustna le iz važnih razlogov. Če ni navedenih vzrokov, je torej sploh neveljavna. Prej je zadoščalo, da je bila odpoved dopustna, če je gospodar potreboval zase najete prostore, sedaj tak izgovor ne velja; gospodar mora tudi dokazati, da najete prostore nujno potrebuje. Če dobi najemnik odpoved, ker noče plačati poviška a med tem najemni urad prizna povišek stanarine, se mora kljub temu odpoved razveljaviti. Za kraje, ki niso spadali v področje prejšnje naredbe, pa so bile stanarine med tem znatno zvišane, se smejo izdati nove določbe, ki veljajo tudi za nazaj. — Nova naredba ni popolna, a ipak bo vsaj nekoliko omejila grozoviti terorizem hišnih posestnikov, ki smo ga vedno opažali tudi pri obravnava najemnih uradov.

Ženski novi poklici. Vojno ministrstvo je odredilo, da se smejo sprejemati za spremljevalke vojaških tovornih transportnih vlakov tudi ženske. Izvzeti so transporti z bojnimi sredstvi raznih vrst, kakor tudi transporti, ki se vozijo v najsprednejšo bojno črto. — V Ljubljani so pričele raznašati pisma ženske pismošinjke.

Od 58 let 32 let ječi je preživel brezposelni Janez Philipp iz Sollenaua. Poroča v Dunajskem novem mestu mu je zdaj prisodila zaradi tatvine iz navade in vsled težke telesne poškodbe zopet devet let težke ječe.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh! Vojska je naučila Evropo, da ceni kruh. Pred vojsko je bilo kruha dovolj. Svet se je iz njega norčeval, zdaj je pa takorekoč morala že cela Evropa določiti, koliko kruha da odpade na posameznika, ki pa navadno še določene množine ne dobi. Po krušnih nakaznicah gre vsak dan posamezniku kruha: na Danskem 315 g, na Nizozemskem 300 g, na Grškem 300 g, ker pa dovoz ni reden, so Grki večkrat tudi več tednov brez kruha; na Švedskem 260 gramov, v Avstriji 280 g, v Nemčiji 250 g, težki delavci 285 g, na Norveškem 259 g, v Turčiji (Carigrad) 250 g; dejansko pa dobi posameznik le 150 g, v Švici 225 g, vojaki 400 g; 1. marca znižajo civilistom množino kruha na 150 g, v Italiji 225 g, težki delavci in kmetje 259 g, v Franciji 200, 300, 400, 500 in 600g z ozirom na spol in poklic; v Rusiji 200 g (?), Anglija še ni določila množine kruha; v hotelih se sme na dan dati posamezniku 230 g kruha. Španska in Portugalska nista uvedli krušnih nakaznic, ker razpolagata deželi z zadostnimi množinami žita. Združene države nameravajo uvesti krušne nakaznice. Za zdaj so pekom le predpisali, kako težak kruh da smejo peči. Uvesti nameravajo vojni kruh.

Greh Kranjske in bele Ljubljane.

Glede na tozadevni naš članek smobrali v 1. številki novega tednika narodnapredne stranke »Domovina« med drugim to-le:

Tudi mestna občina ljubljanska jo je dobila po hrbtu zaradi beguncev. »Ljubljanska občina jim ni zgradila niti beraške lesene lope, v kateri naj bi bili makari na lesenih pričnih na toplem počivali,« očita člankar. Očitane »Naše Moči« je, ker gre za najžalostnejšo usodo rodni bratov, tako teženi in zato moralo dognati in ugotoviti, če res zadeva koga krivda in v koliki meri. Nas je predvsem zanimalo, koliko krivde leži na Ljubljani, ki je poklicana biti srce našega naroda. Na meročajnem mestu se nam je stvar pojasnila tako-le: Sprejeti begunski vlak ponoči je bilo neizvedljivo. Kdo je vedel, da pride in kdaj pride? Kavarni bi bile ostale odprte, če bi bila vlada ali policija to odredila. Da se to ni zgodilo, niso odgovorni neobveščeni in zato speči Ljubljančanje. Ljubljanska občina lope res ni zgradila, ker so bili ubožnejši begunci večinoma odpravljeni z železnico dalje, boljši begunci pa so si našli stanovanja. Toda marsikateri begunski obitelji je nakazal mestni magistrat brezplačno ali za ničevno nizko stanarino stanovanje po mestnih ubožnicah in drugih mestnih poslopih. Celo na magistratu jih je veliko našlo zavetja. Zaradi beguncev, ki so stanovanja preplačali, je ostal ta ali oni domačin brez strehe, in magistrat je moral spraviti pod streho tudi te. Zaradi beguncev sta imela polne roke dela dva posebna mestna urada, in če se ni ustreglo vsaki želji, se je to zgodilo vselej le zato, ker se ustreči ni moglo, nikdar pa ne, ker se ni hotelo. Nastanitev nešteto vojaških bolnic in vojaških ter raznih občinskih, državnih, železniških in drugih uradov, nastanitev cele vojske častnikov in vojaštva itd., vse to je naložilo hipoma mestni občini, t. j. magistratu, tako ogromno dela in skrbi — ne glede na stroške — da si tega urednik »Naše Moči« niti predstavljati ne more. Za zgradbo barak ni bilo niti delavcev, niti materijala, ker vse je pobralo vojaštvo. Vse to treba upoštevati, potem bodo krivična očitanja nemožna. Zatrjuje se nam, da je mestna občina storila z ljubeznijo in v sočutni skrbi za nesrečneže prav vse, kar je mogla in smela storiti v izrednih, strašnih časih vojne groze. Razločka med domačini in gosti ni delal pri mestni občini nihče. Da so pokazali posamezniki v deželi tudi trdo srce, je najgloblje obžalovati in obsojati. Toda pri katastrofah so taki slučaji pač neizogibni, ker človeška sebičnost je mednarodni greh, ki pa zaradi njega ni obsojati kar vsega naroda ali celih občin.

Opis, koliko dela da je imela mestna občina z begunci, je sicer zelo lep, ginljiv in tudi resničen. A za to ne gre, gre za to, ker se razven dr. Kreka za begunce, kadar so prihajali, nihče brigal ni. Dela, ki ga je imel magistrat z begunci, si seveda urednik »Naše Moči« ne more predstavljati, ve pa, da se niso sprejemali begunci, ki so prihajali v Ljubljano: takrat, ko so izstopali iz živinskih in iz drugih voz: premrazeni, razburjeni reveži: matere z

otroci pri prsih, so polegali na kameniti tlak poslopja južne železnice, ležali in spali so pozimi na zmrznjenih golih tleh pred ljubljanskim glavnim kolodvorom. To je najhujša reč. Ker je dr. Pegan kot predsednik Rafaelove družbe v tej zadevi popolnoma odpovedal, ker ni storil deželni odbor ničesar, ker ni južna železnica ničesar ukrenila, bi bila predstaviteljica središča Slovenije: bele Ljubljane, pač lahko skrbela za to, da bi bili reveži vsaj sprejeti, dasi, in to bodi še enkrat pribito, po postavi tega ni bila dolžna storiti. So reči, so trenutki, ko ne kaže stikati po postavah, ampak se mora hitro delati. Permanenta služba za sprejem beguncev bi se bila morala izpeljati, ker dr. Krek vsega ni mogel storiti. Za tako permanentno službo bi bile zadoščale tri osebe. Če se res ni mogla zgraditi tista beraška lopa, bi se bil pač lahko dobil za nje prostor kje drugje. Nas boli, ker se to ni zgodilo. Urednik »Naše Moči« si res ne more predstavljati, kako bi ne bilo mogoče v beli Ljubljani zabraniti, da ne bi bili morali begunci taboriti pozimi z otroci na golih tleh, ker ve, da vse gre, samo da dobre volje in energije ne manjka. Ta reč ni bila tudi malenkostna, ker so dobili begunci Slovenci žalosten vtis, ko so prišli na svojem križevem potu zaupljivo v prestolico Slovenije: razočaranje....

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORN DRUŠTVO V LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsek ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ ‰.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi:

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti št. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.